

Saksbehandler: Sven Oppegaard

Referanser:
MKR/AU 23/08

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
23.02.2009	Vedlegg TN_protokoll evangelisk_luthersk.doc (vedlagt)	34076
23.02.2009	Skisse til dokument.doc (vedlagt)	34077

Evangelisk-luthersk kirkeforståelse i dag

Forslag til vedtak

MKR tar til etterretning at studieprosessen omkring evangelisk-luthersk kirkeforståelse er forankret i Teologisk nemnd, og at det tidligere planlagte prosjektet med en egen ressursgruppe er avviklet.

Saksorientering (Sak 14/09)

(Orienteringen nedenfor er teksten i et notat sendt til Jens-Petter Johnsen, Olav Fykse Tveit, Harald Hegstad, Beate Fagerli fra Sven Oppegaard sendt 14. januar 2009).

På den tid da Jens-Petter Johnsen tiltrådte som direktør i Kirkerådet hadde han som ønske at Den norske kirke skulle drøfte det spørsmålet som er gjengitt ovenfor som tema for et studieprosjekt. Han hadde ikke tatt konkret standpunkt til hvordan Kirkerådet og eventuelt Kirkemøtet skulle involveres i en slik prosess. Han ba imidlertid Andreas Aarflot og Harald Hegstad om å levere skriftlige betenkninger til temaet, noe de begge gjorde.

I november 2007 innkalte han Espen Andreas Hasle, Sven Oppegaard, Gerd Karin Røsæg, og Paul Erik Wirgenes for å drøfte en mulig fremgangsmåte. Det ble enighet om at den sammenkalte gruppen skulle fungere som en referansegruppe, og at Oppegaard skulle ha ansvaret for prosjektet. Det var også enighet om at en skulle forsøke å få til en sak om dette temaet til KM 2009 når hovedtemaet er Den tredje trosartikkel.

Oppegaard tok kontakt med teologisk sekretær Beate Fagerli, og ga uttrykk for at han ønsket dette studieprosjektet gjennomført i kommunikasjon med Teologisk nemnd (TN). Dette ble drøftet i TNs vårmøte 2008, med Hegstad som ny TN-leder og innleder til saken.

Det ble gjort et par forsøk på å samle referansegruppen, men dette lyktes ikke.

Fagerli og Oppegaard samarbeidet om mulige disposisjoner til et studiedokument. De bestemte seg for å gjennomføre et seminar i TN-regi i forbindelse med nemndas høstmøte 2008. Dette ble gjennomført 4.-5. desember. Foredragene som ble holdt, ga ikke den forventede behandlingen av de oppgitte temaene. Men nemnda evnet å gripe fatt i en del relevante problemstillinger, ikke minst med utgangspunkt i responsene som ble fremført.

På sitt møte 5.-6. desember drøftet TN utfallet av seminaret og fremdriften av studieprosjektet. (*Se vedlegg til TN-protollen som følger vedlagt*). Oppegaard deltok på møtet den første dagen. Han ga tilkjenne at han hadde planlagt å legge frem en disposisjon til et mulig studiedokument, og beklaget at et slikt ikke forelå til møtet. Han antydte noen av de trekkene han ønsket dokumentet skulle omfatte, og foreslo at andre enn ham selv, gjerne utenfor nemnda, skulle inviteres til å være med og skrive. En redaksjonsgruppe, sammenfallende med TN/AU, skulle imidlertid ha hånd om progresjonen mellom TN-møtene sammen med ham som saksbehandler/sekretær.

Hegstad orienterte deretter om sin vurdering av prosjektet, og løftet frem noen problematiske sider ved det prosedyremessige. Han pekte blant annet på det uklare mandatet nemnda hadde i denne saken, i og med at det ikke forelå formelle vedtak i Kirkerådet eller Mellomkirkelig råd med anmodning til TN om å arbeide med temaet. Nemnda fulgte opp dette innlegget med en lengre debatt, hvor de nevnte vanskelighetene ble utdypet, og forskjellige måter ble drøftet for nemndas involvering i prosjektet. Det ble

klart at TN som sådan kan tenke seg å ha hånd om utarbeidelsen av et studiedokument om det aktuelle temaet.

Hegstad gjorde kjent at han ønsket å legge frem en mulig disposisjon for dokumentet. Dette skjedde på møtets andre dag. Disposisjonen ble diskutert i nemnda, og Hegstad reviderte den i den etterfølgende tid, og oversendte den til Fagerli og Oppegaard den 19. des. 2008. *(Se vedlegget om skisse til dokument).*

Prosjektets fremdrift ble drøftet på stabsnivå i Avdeling for økumenikk og internasjonale relasjoner den 6. januar 2009. Ulike vurderinger ble gjort gjeldende, men staben sluttet seg til Oppegaards vurdering at det mest naturlige nå er at dette studieprosjektet nå videreføres som et normalt TN-prosjekt. Det vil si at TN arbeider videre med et mulig dokument i tråd med den disposisjonen som ble lagt frem i desember og bearbeidet deretter.

D.d. har Johnsen og Fykse Tveit hatt en samtale om denne saken. Det er enighet om følgende vei videre:

1. Studieprosessen omkring evangelisk-luthersk kirkeforståelse bør forankres i Teologisk nemnd. Den foreslåtte disposisjonen fra Harald Hegstad anses som et nyttig utgangspunkt. En KM-sak i 2010 kan være et naturlig mål. Det tidligere planlagte prosjektet, med en egen ressursgruppe avvikles fra d.d.
2. I 2009 vil MKR (assistert av et eget utvalg) arbeide med en høringsuttalelse i forbindelse med gudstjenestereformen, med særlig vekt på økumeniske perspektiver og med vekt på vår egen kirkes evangelisk lutherske identitet. MKR (assistert av Fykse Tveit, Fagerli og Oppegaard) skal også utarbeide et dokument om Dnks økumeniske profil.
3. Punktene 1. og 2. bør gjøres til gjenstand for behandling på MKRs møte 25.-26. februar 2009.
4. Oppegaard er oppfordret av Johnsen og Fykse Tveit til å skrive en artikkel om luthersk kirkeforståelse i lys av sine erfaringer fra LVF. Bruk av denne drøftes senere.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ingen utenom det som er nevnt i saksdokumentet.

Harald Hegstad
051208, rev. etter TN-møte 061208

Skisse til dokument om Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke

Punkter i en disposisjon (underpunktene er å forstå som momenter, ikke nødvendigvis som underavsnitt)

1. Innledning: Om konfesjonell identitet og økumenisk bevissthet
  - Om tradisjonene og Tradisjonen
  - Om den særegne norske form for lutherdom
  - Om Den norske kirkes konfesjonelle grunnlag
  - Om Den norske kirkes økumeniske relasjoner og forpliktelser
  - Om Den norske kirkes særlige stilling og forpliktelse som majoritetskirke

2. Kirke som forkynner av frelsen
  - Rettferdiggjørelse ved tro alene / nåden alene / troen alene
  - Korsets teologi
  - Kroppens plass i frelsen
  - Kirke og misjon
  - Håp, framtid, eskatologi

3. En kirke som lever av Ordet
  - Ordet i Skriften som basis for kirken / det kristosentriske prinsipp
  - Skriften som vitnesbyrd om Kristus som er Ordet
  - Det forkynte ord som tiltale og tilsigelse
  - Lov og evangelium
  - Prekenens plass i gudstjenestelivet

4. Kirke som fellesskap
  - Kirken som sakramentalt fellesskap. Kristi nærvær i gudstjenesten
  - Et fellesskap av døpte. Dåp som ramme for troens liv
  - Synlig og åndelig, nye sosiale former, folkekirke og trossamfunn
  - Allment prestedømme, embete og tjenester
  - Et universelt fellesskap, som sprenger nasjonale og etniske grenser
  - Kvinner og menn i kirken

5. Kirke og menneskesyn
  - Mennesket som skapt/ hverdagslivet som stedet for Guds kall
  - En realistisk forståelse av synden og det onde
  - Individets frihet og samvittighet

6. Kirke og samfunn/verden
  - Kirke og hverdagsliv
  - Kirkens diakonale ansvar
  - Kirke og stat / kirkens politiske ansvar / toregimentslære
  - Kirkens forhold til minoriteter i dagens Norge
  - Kirkens forhold til andre religionssamfunn
  - Kirken og skaperverket

Alternativ disposisjon: Slå sammen 3 og 4: Kirken om Ord og sakrament, og 5 og 6:
Menneske-samfunn-det universelle

Skisse til framstillingsform under hvert hovedpunkt (bortsett fra 1):

1. Angivelse av en tradisjonell luthersk tematikk (med tilknytning til bekjennelsesskriftene og/eller Luther)
2. Erfaringer fra den lutherske tradisjon (historisk perspektiv)
3. Økumeniske lærdommer og utfordringer til tema
4. Aktuelle refleksjoner og utfordringer

TN 1208 PROTOKOLL

Vedlegg:

Vedlegg 2) Diskusjon til TN 12/08 Oppfølging konsultasjon "Hva vil det si å være en evangelisk luthersk kirke i dag?"

Forberedelse av Kirkemøtesak 2009

- Bestillingen burde ha kommet fra KR. Formelt sett er derfor konsultasjonen og arbeidet med tema et initiativ i TN. Men det er ikke TNs sak hvordan en KM-sak blir vedtatt. Vi skal ta mål av oss til å produsere et dokument. Det kan gjerne inneholde motsetninger for å belyse en felles sak.
- Har vi behov for en tekst om hva det vil si for Dnk å være en evangelisk-luthersk kirke i dag? Kanskje mer naturlig enn å lage en omforent tekst at det formuleres alternative, skarpt profilerte posisjoner. Det passer eventuelt å lage et diskusjonsdokument. Gjerne med djerve innspill på reformprosessene. En artikkelsamling, skarpt profilert.
- Artikkelsamling neppe naturlig for TN. For privat. Det burde være mulig å bli enig om noe. Mulig å kombinere et "position paper" med identifikasjon av grunnleggende lutherske og økumeniske anliggender, for eksempel ordet og sakramentene, konfesjonell og økumenisk identitet. Det handler om konfesjonell identitet og økumenisk åpenhet. Det skal uansett ikke være et dokument for å sette grenser for hva som er evangelisk-luthersk.
- Kunne det være fruktbart å fokusere på fire-fem enkeltområder hvor Dnk står overfor utfordringer. Et ressursdokument for å gi tilbakemelding på gudstjenestereformen o.a.?
- Vi bør få til et dokument som alle kan være tilfredse med.
- Kan bestillingen være et profileringsdokument? Jfr. EKD og image-bygging. Noe lignende til "Kirken i møtet med den åndelige lengsel"?
- En mulighet å arbeide i to stadier, med diskusjon i KM underveis?

Mulige tema:

Kirkens politiske situasjon. For eller mot staten? Økumenikk, gudstjeneste, misjon osv. Korsteologien, Religionsdialog, Gudstjenestefeiring og økumeniske impulser, (åpning for mangfold), Spiritualitet, ikoner, Embetsforståelse, det allmenne prestedømme, CA 7 og kirken som institusjon (CA 28) – uttalelser, Skriftforståelse, autoritet, åpenbaring, Frelsen, Velbegrunnet uenighet i kirkens liv, Kirkens ansvar som stor og innflytelsesrik i Norge og økumenisk, Kjønnsdimensjonen, kvinnelige biskoper etc.

Diskusjon av første skriftlige forslag til disposisjon:

- Man kunne begynne med case og derfra jobbe det inn. Løse case, hvordan utfordrer disse tingene oss, mer interessant å lese. Mer salgbart.
- Men da vil temaet begrenses. For da vil vi starte med case og da blir vi ikke enige. Bedre å starte med det vi er enige i, og så identifisere de områdene hvor vi er uenige, for å få til en felles dokument. Case mer risikabel hvis dokumentet skal ha tyngde.
- En kirke som lever av Ordet, kan jo også plassere misjon innledningsvis. Til Ordet må sakramentene legges til. Å begynne med ord og sakrament følger best oppbygning og logikk i CA. En kunne velge CA 4, for da ville man få som plakat både frelseshistorie og ordet i en litt annen forståelse enn bare forkynnelse. At rettferdiggjørelsen kommer til slutt er også problematisk, da det kan bli mer ekklesiologisentrisk enn tradisjonell lutherdom.

- Tematisk var ikke emisjon et reformatorisk tema, men saklig sett er det jo det, også når misjonsteologi og ekklesiologi tenkes tettere sammen i våre dager. Historisk kommer misjon inn på 1700-tallet, og har blitt en viktig luthersk tradisjon. Skal vi tenke historisk eller saklig på det?
- Under kirke og menneskesyn bør tema kvinner og menn i kirken tas opp.
- Liger det protestantiske som et særtrekk her eller? Under individets frihet.
- Om økumeniske relasjoner og forpliktelser ville det være nyttig å reflektere over tyngde som gir ansvar og forpliktelser, også for en i vår sammenhegn majoritetskirke.

Nytt forslag til disposisjon:

1. CA IV og rettferdiggjørelse – her står og faller kirken
  2. Ord – Sakrament: - Kirke. Da vil disse stå og falle på hverandre
  3. Menneske: står i en samfunnssammenheng med mange mennesker og verden
  4. Det universelle, kosmologisk, eskatologiske. Der ligger naturen, religionsteologi kan ligge der, økoteologi ligger der, m.m.
- Hvor ligger de hermeneutiske spørsmål, det forkynte ordet, lov & evangelium, det kristosentriske prinsipp, ordet alene som basis bør ligge til pkt. 2, i og for seg kunne dette med fordel knyttes til sakramentsforvaltning.
  - Kirkens forhold til andre religioner er nå under 2. punkt, men jeg har sans for ha det som et aspekt ved kirke og samfunn. På Luthers tid er det ikke noe klart skille mellom hva som er teologisk refleksjon og hva som er politisk refleksjon, fordi det handler om en konkret situasjon preget av at sekularisering og differensiering ennå ikke har skjedd. Dette må huskes når vi henter frem hva som ligger hos Luther. Hva slags konsekvenser får dette i forhold til å gjøre kirkens forhold til andre religioner til ett av mange tema, ettersom det er vanskelig å avgrense hva som er de forskjellige tema.
  - Vår lutherdom er jo selektiv. Vi snakker ikke om Luthers fordømmelser. Her må for eksempel ikke gå i fella og snakke om "kristne minoriteter", fordi de ER også kirken. Vi må her ha et inkluderende språk,
  - Små kirker et sted er store kirker et annet sted. Vår Lutherdom er formet av Hauge, Rosenius og Dnk er forskjellig fra Tyskland, fra Danmark, et pkt om særegen norsk lutherdom?
  - Vår kirke i verdensammenheng; det er jo mye som tyder på at det er større vitalitet andre steder. Ikke bare slå oss på brystet og si hva vi har, men hvorfor står vi på en måte midt imellom, og hvorfor hører vi hjemme der?
  - Tydeligere fokus på HÅP, fremtid, eskatologi. Håpsdimensjonen forstått som personlig frelse, men også håp for verden må inn.
  - Passe på at vi ikke drar i retning av å skrive en dogmatikk. Første struktur var derfor bra og drar i annen retning. Vi må beholde fokus på hva slags tekst det skal være og det vet vi ikke ennå.